

Fethullah Gülen Hocaefendi

“Rabbim şahit ki benim şimdiye kadar bütün dua ve ızdırabım, insanların Allah’ı bulması, O’na inanması ve milletimizin devletler dengesinde hak ettiği yere ulaşması yolunda oldu.”

(Fethullah Gülen)

Fethullah Gülen Hocam...

Belki 1975 yılıydı. Bir araba dolusu tüccarla Bornova’ya gittik, Fethullah Gülen Hocaefendi’nin vaazını dinledik, cami tıklım tıklım genç dolu, benden başka herkes ağlıyor; ben de hayretle dinliyorum ve seyrediyorum...

Vaazdan sonra bizi bir eve götürdüler. Yemek yedik. Sonra çay faslı başladı. Orada hocama sorduk; “Hocam, şu iş üzerine bir şirket kurmak istiyoruz, ne buyurursunuz?” Birazcık düşündü, başını kaldırdı; “Talebe yetiştirmenin dışında harcadığımız tek kelime yoktur.” dedi.

Bu hadisenin üzerinden neredeyse kırk yıl geçti. Şimdi bakıyorum; hocamın davası yine aynı; talebe yetiştirmek... Talebe yetiştirmek âdetullahı ittibadır, ibadettir. Yeryüzü bir mektep, Allah başmuallim, Peygamberimiz onun vekili, kâinat laboratuvar, İslâmiyet okul, Müslümanların bütünü talebe... Hocam meseleye her zaman böyle yaklaştı.

Bilindiği gibi bir ömür boyu dinî çalışmaların, dinî cemaatlerin içinde bulundum, kitaplar yazdım, bir ömür boyu basın-yayının içindeyim, yazıyorum, konuşuyorum. Yanlış, doğru hareket yapan bir sürü insanla karşılaştım. Dönüp geriye bakıyorum. Fethullah Gülen Hocaefendi’nin hayatını hayal ediyorum, kitaplarına bakıyorum, konuşmalarını dinliyorum, “Böyle bir hoca lazımdı.” diyorum. Çünkü İslâmiyet’i doğru yaşayan, anlatanlar olmazsa, bu din yanlış hareket edenlere bırakılır. İslâmiyet büsbütün elden gider.

İdeoloji ve inanç farkı gözetmeden her insana elini uzatan, gözyaşı silen, düşenin elinden tutan; her fırsatta devlete, millete, vatana bağlılığını dile getiren Hoşgörü Sultanı'nı bazıları hoş görmeyebilir. Amma pek çok defa şahit olmuşumdur ki; onu eleştirenler bir zaman sonra “Onu şimdi anladım.” diyerek takdirlerini bildirdi. Yıllar yılı Hocaefendi'yi yıpratmaya çalışanlar oldu amma bu hâliyle de bizlere ders verdi. Nasıl ki yıldırımlar yüksek binalara düşerse, aynı şekilde büyük adamların başına da pek çok sıkıntılar gelebilir. Hocaefendi tek başına binlerce dindarın çektiği çileyi gördü, yaşadı, hâlâ o çile devam ediyor.

Yıllar önceydi, ben hastalanmadan evvel kardeşler yanıma geldi. “Biz Amerika'ya gidiyoruz.” dediler. “Sen de gel.” Gittik. Baktım ki dünyaya sığmayan bir insanı küçük bir eve sığdırmışlar. Kocaman bir ormanın içinde iki katlı bir ev... Ne orman, ne ağaç, ne çiçek umurunda değil. O bahçeye çıkmıyor.

Yanına gittim, bir okyanusun sahilinde oturur gibiydim. Oradan ayrılırken, bizi havaalanına götürecek olan arabaya kadar yanımda yürüdü, beni uğurladı.

Düşündüm ki çekirdek çamura gömülmenin şaşkınlığını çekerken çatlar. Kök salmanın, filiz vermenin, yaprak açmanın çabasıdır. Rüzgâr onu sallar, güneş onu yakar, böcekler dallarına konar, kuşlar üstünde uçar. O, bütün zerratıyla meyvesi için seferber olmuştur. Kendisi için değil, başkaları için yaşarken onun dalını kıran, köküne balta sallayan da yine insandır.

Düşündüm ki denizlerde balıkları, toprakta kökleri, fezada yıldızları koruyan Allah'ın kudretini ve nizamını görmek gerek. Allah, dinini kıyamete kadar devam ettirecektir. Bu sebeple İslâm'a hizmet edenlere Allah “yürü” demiştir. Onların hizmeti her daim devam edecektir.

Düşündüm ki hiçbir davanın yolunu düşman kesememiştir; dostlar yürümezse yollar ne yapsın?

Düşündüm ki, bu hadiseler, rüzgârın çınar ağacının dalları arasından esip gitmesi gibidir. Belki biraz yaprakları sallanır; sonra geçer gider...²⁰³

Hocaefendi'nin Hayat Takvimi

1941- Hocaefendi, resmî nüfus kaydına göre 27 Nisan 1941'de, Erzurum ili,

Hasankale (Pasinler) ilçesi, Korucuk köyünde dünyaya geldi.²⁰⁴

1945- Annesinden Kur'ân öğrenmeye başladı ve kısa zamanda Kur'ân'ı hatmetti.

1946- İlkokula başladı.

1949- Babasının 1949 yılında Alvar Köyü'ne imam olması ve ailesinin oraya taşınması nedeniyle ilkokulu bırakmak zorunda kaldı ve daha sonra dışarıdan tamamladı.

1951- Babasından Arapça dersler aldı ve hafızlığını tamamladı.

1955- İlk vaazını verdi.

1957- Erzurum'da talebelik yıllarında Bediüzzaman'ın yanından gelen Muzaffer Arslan'ın sohbetlerine katılması üzerine Risaleleri tanıdı. Ramazan vesilesiyle Amasya, Tokat ve Sivas taraflarını dolaşarak vaazlar verdi ve sohbetler yaptı.

1959-Erzurum'dan ayrılarak Edirne'ye gitti. 6 Ağustos 1959'da resmen Üçşerefeli Cami ikinci imamlığına tayin edildi. İki buçuk sene bu mabedin bir penceresinde kaldı.

10.11.1961-Ankara Mamak'ta askerlik görevine başladı. Acemilik dönemi burada tamamlandıktan sonra dağıtım yeri İskenderun'a çıktı. Burada hastalandı ve hava değişimiyle, 4 yıl önce ayrıldığı Erzurum'a gitti. Hava değişimi sırasında Erzurum'daki camilerde vaaz verdi. Usta erlik dönemini İskenderun'da geçiren Fethullah Gülen burada vaazlar verdi. Hastalandı. Rapor alarak tebdil-i hava için Erzurum'a geldi. Askerliğinin bitmesine 34 gün kala terhis edildi.

1964-Yeniden Edirne'ye döndü.

31.07.1965-Edirne'den Kırklareli'ne tayin edildi.

11.03.1966-Kırklareli'nden İzmir'e tayin oldu.

18.02.1968-İlk kez hacca gitti.

1969-Kahve sohbetlerine başladı ve Ege Bölgesi'nin çeşitli il ve ilçelerinde vaazlar verdi.

03.05.1971-Tutuklandı.

09.11.1971-Tahliye oldu.

20.09.1974-Babası Ramiz Efendi vefat etti.

1975- Kur'ân ve İlim, Darwinizm, Altın Nesil, İctimaî Adalet ve Nübüvvet isimli konferanslar serisine başladı ve 1976 yılında da devam eden bu konferanslar münasebetiyle İzmir dışında Ankara, Çorum, Malatya, Diyarbakır, Konya, Antalya, Aydın gibi illeri ziyaret etti.

1977-Görevli olarak Almanya'ya gitti ve çeşitli yerlerde konuşmalar yaptı, konferanslar verdi.

1979-Sızıntı Dergisi'nde yazılar yazmaya başladı.

20.03.1981-12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından sıkıyönetim uygulanmaya başlandı. Ağırlaşan şartlar gereği vaizlik görevinden istifa etti.

12.01.1986-Burdur'da tutuklandı ve ardından serbest bırakıldı.

06.04.1986- Hem Miraç kandili hem de Büyük Çamlıca Camii'nin açılışı münasebetiyle altı yıllık aradan sonra ilk defa kürsüye çıktı.

06.06.1986-İkinci kez hacca gitti.

01.07.1988-Yeni Ümit Dergisi'nde başyazılara başladı.

13.01.1989-Üsküdar'da Valide Sultan Camii'nde vaazlara başladı.

09.04.1989-Haftalık vaazlara başladı.

16.06.1991-Haziran ayında vaazlarına son verdi.

28.06.1993-Annesi Refia Gülen vefat etti.

09.02.1998-Vatikan'da Papa II. John Paul ile görüştü.

21.03.1999-Rahatsızlığından dolayı tedavi için ABD'ye gitti.

“İstedliğini Allah'tan isteyen hiçbir zaman mahrum kalmaz.” (Fethullah Gülen)

Eserleri

Yazılı Eserler

Fethullah Gülen Hocaefendi çok iyi bir hatip olduğu kadar aynı zamanda yazardır da. Onun bugüne kadar 70'i aşkın eseri basılmış durumdadır. Bu eserler genel olarak “Pırlanta” adıyla anılır. Eserlere kategorik bir nazarla bakıldığında bunların 9'u Çağ ve Nesil Serisi olarak bilinir. Seri, ismini ilk kitap olan Çağ ve

Nesil'den almaktadır. Bu seri Hocaefendi'nin 1979 yılından 2008 yılına kadar Sızıntı dergisine yazdığı başyazılardan oluşmaktadır.

13 kitaplık seriden oluşan Kırık Testi serisi de Hocaefendi'nin Amerika'da yapmış olduğu sohbetlerden derlenmiştir.

9 kitaplık bir seriden oluşan Prizma serisi ise Hocaefendi'nin değişik zamanlarda ve değişik konularda ele aldığı başlıklardan oluşmaktadır.

5 kitaptan oluşan Fasıldan Fasıla serisi de muhtevası ve işlenişi itibarıyla Prizma serisine benzemektedir. Muhtelif konularla ilgili Hocaefendi'nin değerlendirmelerini ihtiva eder.

Kalbin Zümrüt Tepeleri üst başlığıyla anılan ve 4 kitaptan oluşan seri, Hocaefendi'nin Ağustos 1994 tarihinden itibaren Sızıntı dergisinin orta sayfasında yazmış olduğu tasavvuf muhtevalı yazılardan oluşmaktadır. Tasavvufun ana konularının ve temel meselelerinin ele alındığı bu eserde Hocaefendi'nin maneviyat dünyasının enginliği ve zengin irfanı açıkça görülmektedir.

Söz konusu eserler dışında ayrıca Asrın Getirdiği Tereddütler serisi vardır. 4 kitaptan oluşan bu seri, Hocaefendi'nin cemaatten gelen sorulara cami kürsüsünden verdiği irticâî cevapların yazıya geçirilmiş hâlidir. Hocaefendi'nin ilk eserleri arasında yer alır.

Dergilerde hususi bir makale şeklinde yazılıp da daha sonra kitaplaştırılan eserlerden biri Beyan, diğerleri de Ruhumuzun Heykelini Dikerken serisidir. Beyan kitabı Hocaefendi'nin Yağmur dergisine yazdığı başyazıları ihtiva eder. Yağmur dergisi edebî içerikli bir dergidir. Hocaefendi de tabîî olarak bu mecmuada genel olarak edebiyatla ilgili düşüncelerini yansıtmıştır. Bunun dışında sosyal ve manevî konulara da temas etmiştir.

İki kitaptan oluşan Ruhumuzun Heykelini Dikerken serisi Hocaefendi'nin Yeni Ümit dergisi için kaleme almış olduğu yazılardan oluşmaktadır. Bu serinin ikinci kitabının adı Kendi Dünyamıza Doğru adını taşır. Bu kitaplarda Hocaefendi hem ilahiyat bahislerine hem sosyal ve içtimaî meselelere hem de ideal neslin taşınması gereken özelliklere dikkat çeker.

Bunların dışında Hocaefendi'nin dua konusunda eserleri de bulunmaktadır.

Mesela Dua Mecmuası bunların en eski olanıdır. Hocaefendi bu eserinde me'sûrât olarak bilinen Peygamber Efendimiz'e ait duaları derlemiştir. Dua konusunda ikinci eser Bir Kırık Dilekçe adını taşır ve buradaki duaların hepsi Hocaefendi'nin kaleminden çıkmıştır. Yine muhterem müellifin bize emanet ettiği en önemli eserlerden birisi de el-Kulûbu'd-Dâria ismini taşıyan ve Türkçe'ye Yakaran Gönüller diye tercüme edilen orijinal eseridir. Bu eser esas olarak Üstad Hazretlerinin de sıklıkla okuduğu Gümüşhanevî Hazretlerinin derlemiş olduğu Mecmûatü'l-Ahzâb eserinden seçme dualardan oluşmaktadır. Hocaefendi seçmiş olduğu duaların bir kısmında değişik tasarruflarda bulunmuş ayrıca kitabın sonuna da kendi dualarını eklemiştir. Onun bu eserlerle ulaşmak istediği sonuç, temelde insanımıza duanın önemini kavratmak ve hayatlarında duaya yer açmalarını sağlamaktır.

Bahsi geçen eserler dışında değişik konularda yazılmış farklı kitaplar da vardır. Mesela Sonsuz Nur bunlardan biridir. Hocaefendi'nin uzun bir zaman aralığında Üsküdar'da vermiş olduğu vaazlarından oluşan bu eser, tam anlamıyla bir siyer felsefesidir ve değişik dillere de tercüme edilmiştir. Hatta Mısır Ezher'de bazı hocalar tarafından ders kitabı olarak da tahrir edilmiştir.

Hocaefendi'nin eserlerinin bir kısmı başta Arapça, İngilizce, Almanca, Fransızca olmak üzere pek çok dile tercüme edilmiştir/edilmektedir.

Sesli ve Görüntülü Eserleri

Hocaefendi'nin konuşmalarını dört gruba ayırmak mümkündür:

1. Vaazlar

Hocaefendi, henüz talebe iken Erzurum'da başladığı vaazlarını her dönemde devam ettirmiş, zamanla geniş kitleler tarafından dinlenir hâle gelmiştir. Onun vaazları genelde Cuma günleri, Ramazan geceleri, Bayram ve Mübarek gecelerde verdiği vaazlar olarak dikkati çeker. Bunların haricinde değişik illerde belli bir güne mahsus olmaksızın verdiği vaazlar da vardır. Vaazlarının en dikkat çekenleri 1972 ile 1980 yılları arasında Edremit, Manisa ve İzmir Bornova'da verdiği vaazlardır.

2. Hutbeler

Fethullah Gülen Hocaefendi, vaaz ettiği camilerde genelde hutbe de verdi. Bu hutbeler bir nevi vaazların tamamlayıcı unsuru gibiydi. Cuma günü namazdan önce kürsüye çıkan Hocaefendi, hutbeye çıktığında da vaazda olduğu gibi coşku ve heyecanını devam ettirirdi. Hutbelerini aynen vaazlarda olduğu gibi irticalen vermiştir.

3. Konferanslar

Hocaefendi, İzmir'e geldiği 1966'lı yıllardan itibaren konferanslara başlamıştır. Üniversitelerde, sinema salonlarında, kahvehanelerde ve değişik salonlarda konuşmalar yapmıştır. Konferanslardaki üslubu vaazlardan farklıdır. İlim ve Kur'ân, Darwinizm, Peygamberimiz, İçtimâî Adalet ve Altın Nesil gibi isimleri taşıyan konferanslar değişik yerlerde seri hâlinde verilmiştir. İlki İzmir'de verilen bu konferanslar daha sonra muhtelif yerlerde tekrarlanmıştır.

4. Sohbetler

Hocaefendi'nin sohbetleri iki ana grupta toplanır:

a. Özel Sohbetler

Hocaefendi'ye ziyarete gelen veya kendisinin davet edilip gittiği yerlerde yapılan sohbetler bu türden sohbetlerdir. Orada isteyenler sorusunu veya problemini arz eder, Hocaefendi de duruma göre konuyu bir sohbet havası içinde cevaplandırır.

Okuttuğu talebelerin gerek okunan mevzu ile alâkalı, gerekse müstakil sordukları sorulara verilen cevaplar da verimli olan sohbetlerdendir.

Kendisinin ehemmiyetli gördüğü bazı meseleleri sohbet şeklinde arz ettiği de olmuştur. Bu sohbetlerde genel olarak insan, aile, toplum, dünya ve âhiret gibi konulardan bahseder. Bu tür sohbetler tasavvuf, edebiyat, tarih, ilim, teknik, felsefe, kültür, sanat, müzik ve düşünce adına pek çok hususu ihtiva etmektedir.

b) Genel Sohbetler

Bu sohbetler 1967'den sonra Kestanepazarı yıllarında kahvehane, sinema salonu ve lokal gibi yerlerde yapıldı. Daha sonra camiye taşındı. Genelde Cuma akşamları yatsıdan önce soru-cevap sohbetleri yapıldı. Herkes istediği soruyu bir kâğıda yazıp veriyor, Hocaefendi de aynı mecliste bu soruları cevaplıyordu.

Camide yapılan bu sohbetlerin en düzenli olanı Bornova camiinde yapılan sohbetlerdir.

Türkiye’de böyle bir sohbet uygulamasını ilk defa Hocaefendi başlatmıştır. Sohbetler sistemli ve doyurucu bir keyfiyete sahipti. Soru-cevap şeklinde yapılan bu sohbetlerden ilk baskısı 19 Aralık 1983’te yapılan “Asrın Getirdiği Tereddütler” adlı kitap serisi oluşmuştur.

Hocaefendi’nin konuşma için seçtiği konular o günün insanını yakından alâkadar eden fakat aktüalitesi geniş bir yelpazeye hitap eden konulardır. Tevhid, Nübüvvet, Haşır, Kader, Ruh-Melek-Cin, Ekonomi ve İktisat, İlim-Teknik ve Kur’ân, Yaratılış ve Darwinizm, Sosyal Adalet gibi o güne kadar kürsüye getirilmesi âdet olmayan konular, ilk defa onunla gündeme girmiş ve tafsilatlı bir şekilde işlenmiştir.

Bu konuşmalarda, akıl-his, madde-mânâ, ruh-ceset, kalb-kafa bütünlüğü korunmuş ve böylece her meslekten ve seviyeden insan, vaazları takip etmiştir.

Herhangi bir vaaz serisinde hangi hususlara temas edecekse onları ana başlıklar hâlinde özetlemiş, her vaaz sonunda bir sonraki konuyu anons ederek dikkatleri konuya toplamayı temin etmiştir.

Konferans ve sohbet gibi bir defaya mahsus konuşulacak yerlerde, ekseriyetle halkın genel kültür ve bilgi seviyesine uygun konular seçmiştir.

Bütün konuşmaları irticalî olduğundan, anlatılan konular akıcılık kazanmış ve dinleyenlerin konu ile bütünleşmeleri temin edilmiştir.

Konuşma ve vaazlarda yapmacık ve sunî hitabetlere yer vermemiştir. Üslup, anlatış, jest ve mimikler her zamanki sadeliğini korumuştur.

Anlattığı mevzua hâkim olup konuyla ilgili değişik misal ve detaylara girse de ana temadan sapmamış ve dinleyiciyi sürüklemiştir. Belli bir mevzu işlenirken, bazı hususlar bazen tekrar edilmiş bazen de dinleyicinin dikkati çekilmiştir. Böylece en muğlak meselelerde bile dinleyicinin mevzu ile olan bağlantısı korunmuştur.

Konuşmalarda günlük aktüalitenin içinde saplanıp kalınmamış, milletimiz ve İslâm âlemini alâkadar eden hususlara ekseriyetle telmihler yaparak temas etmiş ve genel çerçeve içinde konuşmuştur. Konuşmaların hemen hepsinde halka

seviye kazandırma metodu takip edilmiştir.

Hocaefendi, vaaz ve konuşmalarında vücut dilini ve ses tonunu iyi kontrol eder, duruş ve sesini cemaatin heyecan durumuna göre ayarlar, cemaate ters gelebilecek hareket ve ifade tarzından uzak durur.

Getireceği teklifleri veya söyleyeceği şeyleri evvela kendisi yapar. Konuşmalarında bütün ağırlığıyla ihlâs ve samimiyete dikkat eder. Anlatacağı konu ile bütünleşir ve konuşmaya ondan sonra başlar. Hatta herhangi bir sebeple böyle bir bütünleşme temin edemediği anlarda kürsüden indiği çok olmuştur.

“Düşüncelerdeki pasları çözecek en müessir iksir, meşverettir.” (Fethullah Gülen)

Onu Tanıyanlar

Lebbeyk Ya Resûlallah!²⁰⁵

Yedi-sekiz yaşlarındayken, bir ara geceleri birden ayağa kalkıp “Lebbeyk ya Resûlallah!” demeye başladı. Ben, onun bu hâinden çok endişe ediyor ve sabahlara kadar uyuyamıyordum. Kendisine bir şey görüp görmediğini soruyordum; her defasında görmediği cevabını alıyordum. Bu durum kendisinde günlerce devam etti. Babasına durumu söyledim. Bir gün sabaha kadar başında o bekledi ve o gece ayağa kalkmadı. Ertesi gün ben bekledim, yine: “Lebbeyk ya Resûlallah!” diyerek ayağa kalktı.

Bir ara uyku arasında konuşmaya başladı. Konuşuyor, konuşuyor, durmadan konuşuyordu ancak ne babası ne de ben ne konuştuğunu, daha doğrusu hangi dilde konuştuğunu bir türlü anlamıyorduk. Bu arada yine “Lebbeyk ya Resûlallah!” diyerek kalkması da devam ediyordu. Hatta bazen gecede iki defa kalkıyordu.

Bir gün bir şey görüp görmediğini yine sordum. Bana “Sen gördün mü?” diye karşılık verdi. Ben de onu konuşturmak için bir rüyamı anlattım: Gökyüzünde baştan sona Kur’ân-ı Kerim yazılı gördüm. En başta da “Lâ ilahe illallah Muhammedü’r-Resûlullah” yazılıydı. Ve sordum: “Sen de böyle bir rüya gördün mü?”

“Yok, ana ben bunu görmedim.” dedi ve sözü kapattı.

Yaşı 12 olduğu günlerden birinde, bekledim bekledim, eve gelmedi. Geldiğinde kızdım: “Oğlum nerdeydin, bak seni merak ettim.” dedim. Bana: “Ana, mescitteydim. 70 rekât namaz kıldım.” dedi. “Oğlum ne namazı kıldın?” diye tekrar sordum. “Kaza namazı kıldım.” cevabını verdi.

Mübarek gecelerde camiden çıkmasını bilmez çok geç vakitlere kadar camide kalırdı. Ona, “Baban imam olduğu hâlde çoktan gelip yattı, sen niye geç kaldın?” diye çıkıştırdım. Namaz kıldığını söylerdi.

Sıradan Bir Hoca Değildi²⁰⁶

Değişik bir şahsiyeti olduğu her hâlden belli idi. Dini takva dairesinde, yiyecek içeceğine son derece dikkatli, çok temiz ve tertipli, evine olduğu gibi giyimine de dikkat eden bir kişi idi. Evin bütün işlerini o yapardı. Bunu severek ve samimiyetle yapıyordu. Ben elimi bir işe uzatsam mâni olur ve benden evvel davranıp o işi kendisi yapardı.

Altı ay kadar aynı evde beraber kaldık. Bu zaman zarfında, bir kere dahi, onun zahiren aşırı görülebilecek yarenliğe varan tavrını görmedim. Bana hep “Müftü Efendi” diye hitap ederdi. Hâlbuki ben, hem yaşça hem de ilim itibariyle ondan küçüktüm. Onun yanında katiyen müftü olduğumu hatırlamazdım. Gün geçtikçe kendisine karşı saygım artıyor, asla eksilmiyordu. Buna rağmen, o hep bana karşı hürmetkâr davranıyordu. Bu, onun asaletinden gelen bir davranış tarzıydı. Katiyen suni ve yapmacık değildi.

Dinî ilimlerdeki seviyesi, genel kültürü, özellikle Hazreti Peygamber’in (sallallahu aleyhi ve sellem) siyer-i seniyyesine ve O’nun ashabının hayatına dair geniş vukufu, İslâm ve bilhassa Osmanlı tarihini iyi bilmesi, düzgün bir İstanbul Türkçesi ile konuşması, aklî muhakeme ve tahlil kabiliyeti, Risale-i Nur Külliyyatından istifade ederek Kur’ânî tefekkürdeki derinliği ile dikkatimi çekmişti.

Askere gitmeden simsiyah olan saçları, askerden sonra büyük bir kısmıyla beyazlamıştı. Bunun askerde gördüğü sıkıntılardan olduğunu söylerdi. Bu ve benzeri hususiyetleriyle, sıradan bir insan olmadığı intibasını veriyordu. Birkaç aylık beraberliğimiz esnasında bunu ben de yakından gördüm. Kendi yaşından çok olgun davranıyordu ve sıradan bir hoca değildi.

Bir insanı anlayıp tanımada, beş altı ay gibi bir süre aynı yerde kalmak yeterlidir sanırım. Hocaefendi için de durum aynıdır. Ben gün geçtikçe ve onu yakından tanıma fırsatı buldukça, ihlâs, samimiyet, diğerkâmlık, hasbılık ve mürüvvet gibi mümtaz vasıfları onda fazlasıyla gördüm. Ve kendi kendime, bu insanla ebedî dostluk yapılır dedim. Çünkü o, hakikaten, dikkat çekecek kadar terbiyeli ve nezaketli bir insandı. İyi bir aile terbiyesi gördüğü her hâlinden belli oluyordu. Afif bir hayat yaşıyordu. Dünya malına ehemmiyet vermiyordu. Aldığı maaşın yarısını, okuttuğu bazı talebelere dağıtırdı. Onlara hediyeler alır ve gönüllerini kazanmaya gayret gösterirdi. Bütün bunları da sırf Allah için yapıyordu.

Çok defa büyük görünen insanlar, onlarla beraber olup mahremiyetlerine nüfuz edildikçe, onların zannedildiği kadar büyük olmadıkları ortaya çıkar ve birçokları bu durumlarda hayal kırıklığına uğrar. Hâlbuki hakiki büyük zâtlarda durum tamamen aksi bir seyir takip eder. Onları tanıdıkça büyüklükleri artar. Hocaefendi'nin bende bıraktığı intiba da öyle oldu. Onunla beraber kaldıkça kendisine olan saygı ve güvenim arttı.

Hayatımın En Zevkli Günleri²⁰⁷

Hocaefendi bizler gibi Medresenin dört duvarı arasına sıkışmış ve dünyadan habersiz bir hâle gelmiş derviş kılıklı bir molla değildi. Erzurum'da olup bitenler onun dikkatinden hiç kaçmazdı.

Unutmadıysam tarih 1961'di. Hocaefendi o sıralarda riyazat yapıyordu. Ben sık sık ziyaretine giderdim fakat bir şey yediğini görmezdim. Bazen açlıktan kıvrandığım olurdu. Bana, “Şurada bir şeyler var, git ye!” derdi. Ben de beraber yemeyi teklif ederdim fakat o her defasında kendisinin yemeyeceğini söylerdi. Bazen ben de ona uyar yemezdim fakat ekseriyetle, teklifini kabul eder ve onun torbasındaki nevaleyi bir güzel yerdim.

Bir gün Selimiye'nin bahçesinde dururken burnuna yağda pişirilen bir yumurtanın kokusu geldi. Birden Erzurum'u hatırladı. Bu koku annesinin ona, tandır kenarında böyle pişirilmiş yumurta verdiğini tedai ettirmişti. Tam o sırada, Hayriye Hanım adında yaşlı ve takva sahibi bir kadın evinde yumurta pişirmiş ve Hocaefendi'ye getirmişti. O esnada ben de oradaydım. Karnım da iyice

acıkmıştı. Bekliyorum ki Hocaefendi buyur etsin de yumurtaları yiyelim fakat aradan uzun bir müddet geçmesine rağmen bir davet vuku bulmadı. Dayanamadım ve “Şu yumurtaları soğutmadan yesek.” dedim. Bana “Sen birazını ye fakat hepsini bitirme, o yumurta bana lazım.” dedi. Israr etmeme rağmen gelip yemedi. Ben de bir miktar yedim, çekildim. Tam üç gün Hocaefendi bu yumurtayı ocağa koydu, ısıttı, yumurta kokmaya başlayınca bahçenin bir kenarına çekildi ve biraz sonra yumurtayı yerine koydu. Bu üç günlük zaman zarfında, ağzına tek lokma dahi almadı. Daha sonra anladım ki yumurtayı ısıtıp koklamakla nefsinin terbiye ediyordu. Şunu ifade edebilirim ki hayatımın en zevkli anları onunla beraber geçirdiğim dakikalarımıdır.

Bu Çocukta Başka Bir Zekâ Var²⁰⁸

Fethullah Efendi medreseden benim talebe arkadaşımıdır. Osman Bektaş Hoca bize ders veriyordu. Rahle üzerinde çalışırdık. Hoca kitaptan ders yapıyor biz de halka şeklinde olmuş dinliyoruz. Fethullah Efendi ise hocanın arkasında kalmıştı. Orada dersten ayrı başka bir kitap karıştırıyor. Hoca bunu görünce “Hey Fethullah Efendi, ben burada gırtlığımı patlatıyorum, sen orada oturmuş başka şeylerle uğraşıyorsun.” diye çıkıştı. Fethullah Efendi de: “Hayır hocam, benim kulağım sizde, ben sizi dinliyorum.” dedi. Hoca, “Nasıl olur kulağın bizde? Madem kulağın bizdeydi anlat bakalım verdiğimiz dersi.” dedi. “Neresinden anlatayım hocam?” dedi. Osman Hoca da “Başından geldiğimiz yere kadar anlat.” dedi. Bunun üzerine Fethullah Efendi dersi başından sonuna kadar bir güzel anlattı. Bu arada Osman Hoca hayret eder bir vaziyette başını sallıyor. “Bu çocukta başka bir zekâ var!” diyordu.

Size Benden Daha Çok Seveceğiniz Birisini Göndereceğim²⁰⁹

1965 yılında mesleğimi bırakmak durumunda kaldım. Çiğli’de bir tuz fabrikam vardı ancak o gün için meşhur olan Tahir Büyükkörükçü ve Yaşar Tunagür gibi hocaların vaazlarını kaydedip, civar bölgelerde dinletmeyi kendime göre bir hizmet telakki ediyordum. Bilhassa Yaşar Tunagür Hocaefendi’nin vaazları bana daha heyecanlı geliyordu. Onun için Yaşar Hoca’nın vaazlarını mümkün mertebe civara yaymaya çalışıyordum. Bir süre sonra Yaşar Hoca’nın tayini Ankara’ya çıktı. Diyanette reis muavini olarak vazife yapacaktı. İzmir’in ileri gelenleri bu

tayinin durdurulması hususunda Yaşar Hoca'ya müracaat ediyorlardı. Bir gün toplu hâlde gelip müracaat ettiler. Aralarında ben de bulunuyordum. Bize, “Benim gitmeme üzülmeyin, size benden daha çok seveceğiniz birisini göndereceğim.” dedi. Tabî ki orada bulunanların hepsi, bunu tahakkuku mümkün olmayacak bir teselli kabul ettik. Ve Yaşar Hoca gitti. Gelecek şahsı merakla bekliyorduk. Ancak ben, o günün bütün meşhur vaizlerini tanıdığım için gelen vaizin pek öyle Yaşar Hocaefendi'nin dediği gibi çıkacağına inanmıyordum. Derken Hocaefendi geldi. Dinlemeye gittim. Tabî ki teybimi götürmeye lüzum görmemiştim fakat o gün vaazı dinlerken beni bir pişmanlık aldı. Keşke bu vaazı kaydetseydim, diyordum. Vaaz bitmiş ben de bitmiştim. Hayatımda dinlediğim en tesirli vaazdı. O gün karar verdim. Bu şahsın vaazlarını zayi etmeyecek hepsini kaydetmeye çalışacaktım. Rabbime hamd ederim ki beni bu kararımda muvaffak kıldı. Ben kendime bunu birinci vazife kabul ettim.

Hocaefendi vaazlarının teybe kaydedilmesine razı değildi. Hiçbir zaman da razı olmadı. Ancak biz ısrar ettik. Onun razı olmayışını göz ardı ettik ve vaaz ve sohbetleri kayda muvaffak olduk. İmam Gazali'nin bir sözü var: “Bazen emri dinlememek edeptir.” der. Biz de bu yola sülûk ettik.

İlk Kahve Sohbetleri²¹⁰

İlk kahve sohbeti bizim muhitte (Mersinli) oldu. Hocaefendi cami cemaatiyle bu işin yürümeyeceğini anlamış olacak ki genç insanlar istiyordu. Gençler de ekseriya kahvelerde toplanıyorlardı. Zaten camiye gelen belli insanlardı. Madem diğerleri camiye gelmiyorlar. O zaman biz onların yanına gidelim düşüncesiyle Hocaefendi ilk kahve sohbetine bizim muhitten başlamamızı istedi.

Mersinli'de ilk kahve sohbetinin yapıldığı kahveyi bin bir güçlkle ayarladık. Tabî Hocaefendi'nin konuşacağından bahsetmiyoruz. Burası çok özel bir kahve idi. Gençliğin ve talebelerin yoğun olduğu bir yerdi.

Hocaefendi ayağa kalktı ve konuşmaya başladı. Daha evvel biz kendisini takdim edelim, bir giriş yapalım diye teklif ettik ama kabul etmedi. Tabî olsun dedi. Önce bu işin buralarda olmayacağını fakat onların camiye gelmeyişinin kendisini buraya getirdiğini ifade etti. Kahve halkının çeşitli nedenlerle camiden

ve cemaatten koparıldığı, ürkütüldüğü üzerinde durdu. Bu nedenle buraya geldiğini söyledi ve sohbetine devam etti.

Böyle bir şeye hazırlıklı olmayan cemaat yavaş yavaş homurdanmaya başladı. Yüksek sesle Hocaefendi'ye laf atıyorlar, kırıcı ithamlarda bulunuyorlardı. Tabiî Hocaefendi bunların hiçbirine aldırmıyor ve konuşmasına devam ediyordu. 1 saat kadar protestolu hava içinde konuşma devam etti. Sonra dışarıdan insanlar geldi. İçerisi epeyce kalabalık oldu. 2,5 saat sonra polisler geldi. “Hani belgeniz, kim bunu organize etti, neredeler, çıksınlar.” diye bağırıyorlardı. Tabiî biz hemen müdahale ettik vaziyeti ayarladık. Bu inkıta ile beraber toplam 3,5 saatlik bir sohbet oldu.

Daha sonra bu kahve sohbeti mahkemelik oldu. Mahkeme iki sene sürdü. O gün bizi karakola götürdüler. Sabaha kadar beklettiler.

Kahve sohbetlerinin müspet tesirleri mutlaka oluyordu. Buca'daki kahve sohbetlerinde ateistler soru soruyorlardı. Biz de halkın arasında hem soru soruyor hem de halkın nabzını yokluyorduk. Millet takdirle karşılıyor, hayretini ifade ediyordu. Hocaefendi'nin sorulara ikna edici cevaplar vermesi ve çok geniş kültürü dinleyenleri mest ediyordu.

Edirne Üçşerefeli Camii Günleri²¹¹

Üçşerefeli Cami'nin penceresinde askere gidinceye kadar 3 seneden fazla çok çile çekti. Çok zeki bir adamdı, bana öyle geliyor ki ne olduysa, ne mertebelere ulaşırsa o cami penceresinde oldu Hocaefendi. Cami penceresinde taşların üzerinde yatıyordu. Soba yok, ateş yok, yatak yok... Şimdiki gibi tüplü veya elektrikli aletler yok. Nasıl yattı kalktı bilemiyorum. Emin olun, vallahi Allah'a yemin ediyorum, yatağı yok, ısınacak bir şeyi yoktu. Tanıdığımız bir usta vardı. Bir gün gelip taşların üstüne tahta döşemiş, “Hiç olmazsa taşların üstünde bari yatmasın.” demiş. Bir de iki kapaklı kütüphane yapıvermişti. İşte orada battaniyelere sarılıp yatıp kalkıyordu. Bence tam bir sahabe hayatı yaşıyordu. Sahabelerin yaşadığı yerler sıcak memleketti fakat Hocaefendi kışın soğukunda Üçşerefeli Cami'nin penceresinde, taşların arasında sıfırın altında 15-20 derece soğukla baş etmeye çalışıyordu.

Bir gün ona “Hoca sen niye tuttuğumuz o evi terk edip buralara geldin, bu

taşların arasında nasıl yaşanır? Burada hasta olursan, annen baban başında değil, bana Hüseyin Efendi oğlumza bakmadı, onunla ilgilenmedi demezler mi? Bu benim ağrıma gidiyor, zoruma gidiyor.” dedim.

Bana aynen şöyle dedi: “Hafız abi hiç merak etme, Allah’a emin ol, cami Allah’ın evi mesabesindedir, ben buranın imamıyım, hizmetçisiyim. Ben O’nun kuluyum, O beni muhafaza eder.”

Kendisi Üçşerefeli’ye girişteki sol pencerede yatıp kalkıyordu. Bir gece caminin penceresinde onun yanında kalmaya karar verdim. Bir akşam beraber oturduk. İki tane mum yaktı, mum ışığında kitap okuduk, sohbet ettik. Kendisine söylemedim ama içimden buraya caminin saatinden bir hat çekelim de buraya bir lamba taktırayım, bari kitapları aydınlıkta okusun dedim. Bizim müftülüğün elektrikçisi vardı. Ona dedim ki: “Mustafa amca! Üçşerefeli’nin imamı daha talebe yaştadır, ona ev tuttum ama evde kalmadı, caminin penceresinde yatıp kalkıyor, karanlıkta ders çalışıyor, kitap okuyor, elektrik saatinin şebekesinden pencereye kablo çekin de bir lamba takın.” dedim. Mustafa amca “Tamam hocam, hallederiz.” dedi. 5 metre kadar kablo ve bir lamba lazımdı. Masrafını ben karşılayayım dedim. Adam almış çıraklarını götürmüştü camiye, yapacakları işi tarif etmiş.

Çıraklar başlamış çalışmaya. Hocaefendi onları görmüş. “Ne yapıyorsunuz burada böyle?” demiş. “Hocam sizin pencereye bir hat çekiyoruz.” demişler. Hocaefendi de “Kim yolladı sizi?” diye sormuş. “Hocam, Hüseyin Top Hoca bizim ustaya söylemiş, o gönderdi.” demişler. Hocaefendi “Toplayın alet edevatınızı, benim lambaya, elektriğe ihtiyacım yok.” diyerek onlara çıkışmış. Çıraklar toplamışlar eşyalarını, gelmişler ustalarının yanına. “Hoca bize çıkıştı, yapacağımız lambayı istemedi, biz de bıraktık geldik.” demişler.

Bir öğle vaktiydi, namazı onun camiinde kıldık. Caminin avizeleri de yanıyor. Namazdan sonra konuşarak pencerenin önüne gelince kendisine sordum: “Fethullah Efendi! Neden sen o çırakları geri çevirdin, lambayı takmalarına izin vermedin? Hem rahat kitap okur hem de biraz ısınırdın.” dedim. Eliyle yanan avizeleri göstererek şöyle dedi: “Hafız ağabey! Düşündüm ki bu camide yanan lambaların elektrik parasını vakıflar ödüyor, vakıfların ödediği lambaların

ışığında ben oturmak istemedim.”

Ben bu cevap karşısında hayran kaldım. Bu yaşta bu hassasiyet nasıl olur diye hayret ettim. Kendisinin yaktığı elektriğin vakıflar tarafından ödenmesini istemiyordu. Vakıf nedir, nasıl kullanılır, kimler kullanır, bunları o yaşta biliyordu. Öyle doğru ve hassastı. Ben o zaman gördüm ki bu hizmetlerin temelinde Hocaefendi’nin doğruluk ve hassasiyeti yatmaktadır. Onun gençliğini incelediğinizde hizmetin buralara, bu seviyelere geleceğini görebilirsiniz. Aç kalır, susuz kalır ama insanları yedirir, içirir ve giydirirdi. Tam bir sahabe hayatı yaşamaya çalışıyordu.

“İzdırap en duru ilham kaynağıdır.”

(Fethullah Gülen)

Fethullah Gülen Hocaefendi’nin İstiğnası

Fethullah Gülen Hocaefendi, ilmî çalışmaları sonucu meydana gelen eserlerinin telif ücretleri ve günlük ihtiyaçlarını karşıladığı şahsi eşyaları dışında hiçbir menkul ya da gayrimenkul mal varlığına sahip değildir. Onun maddi geliri, Diyanet’ten emekli olduğu için emekli maaşı; ayrıca yazılı, sesli ve görüntülü bütün eserlerinden gelen telif ücretlerinden ibarettir. Bunun dışında hiçbir maddi geliri olmadığı gibi ayrıca bu gelirin de kendi zaruri ihtiyaçlarına yetecek miktarından hariç kalan bütün hepsini bağış yapmaktadır.

Hocaefendi bunu şöyle ifade eder: “Hiçbir mal varlığım olmadı ve hâlen de yok. Giydiğim elbiseler ve günlük yediğim yemek sayılmazsa herhangi bir lüksüm de yok. Ama soframa konan bir üçüncü çeşit yemek bile zakkum gibi geliyor bana; üzerinde gezindiğim halıyı sırtımda taşıyormuşum gibi ağırlığını hissediyorum. Zaten milletin parası ile alınan halıya basmamaya her zaman gayret gösterdim. Bir vakıfta üzerine bastığım sergiler için bile yıpranma parası verdim. Yediğim, içtiğim her şeyin ücretini ödemeye çalıştım. Değil vakıf ya da başka bir yer, ablamın evinde içtiğim bir bardak çayın parasını dahi vermeye kalkışınca onun gözyaşlarına karışık ‘...Burada da mı?’ sızlanışına muhatap oldum. Ama başka türlü de davranamazdım. Zira sürekli, hakkım olmayan bir yudum suyu içmekten ve tek bir lokmayı yemekten de âhirette hesaba çekileceğim korkusuyla

yaşadım.”

...[sizin bu arkadaşınız] hakkı olmadığı bir yerde bir talebenin ayakkabısına ayağını basmadı. Vallahi billahi basmadı, bir lokma ekmeklerini yemedi onların. Ve bu bugüne kadar öyle geldi. Hizmetten istifadeyi düşünmedi, ondan üç kuruş elde etme mülahazasına kapılmadı, maddenin esiri zebunu olmadı, hür yaşadı, hür doğduğu gibi hür yaşadı ve dolayısıyla da diyet ödeme mecburiyetinde kalmadı kimseye... Size yemin ederim. Vallahi billahi iki seneye yakın askerde telsizcilik yaptım. Önümde tomarlarla kâğıtlar vardı, şu kadarcık kâğıda devletin kalemiyle kendime ait bir şey yazmadım. Orada makine çalıştı ve telsizden göndermeler olduysa kalemi elime aldım. Kendime ait şeyleri kendi cebimden çıkardığım kâğıda yazdım, kendi kalemimle yazdım. Asker yemeğini yemek hakkım değildir diye yemedim. Asker elbisesi giymedim, ilk planda belki giydirdiler, astsubaylardan kullanılmış elbise aldım, yıkadım onları giydim. Neden? Ben tam askerlik ölçüsünde askerlik yapmadığımdan o elbiseyle namaz kılmam olur mu olmaz mı tereddüdünü yaşadım. Ve zannetmeyin bunlar takvadır, zühddür; bunlar Müslümanca yaşamanın aşağıdan küçükçe bir örneği sadece. Bir esastır, terk edilmemesi lazım gelen bir esastır.

Hocaefendi'nin talebelik yılları çok zor şartlar altında geçmiştir. Zira babası, kalabalık nüfuslu ailesini geçindirmek için bir köyde imamlık vazifesi yapıyor, buna mukabil köylülerin tarladan kaldırdığı mahsulden verdikleri pay ile ancak ailesinin iâşesini temin etmeye çalışıyordu. Bundan dolayıdır ki Ramiz Efendi, çoğu zaman Hocaefendi'ye düzenli bir şekilde harçlık dahi gönderemiyordu.

Hocaefendi'nin kendine prensip edindiği, sevenlerine de sürekli tavsiye ettiği en önemli kaidelerinden biri vatan ve millet yoluna, bilhassa dine yapılan hizmetler karşılığında şahsî bir çıkar beklentisi içine girmeme, ücret almama ve her şeyi sadece Allah için, ihlâsla yapmadır. Kardeşi merhum Hasbi Gülen anlatır: “Ağabeyim askerden döndüğünde beni çağırdı ve üzerinde isimler yazılı zarflar verdi. Sonra da şöyle dedi: ‘Bunları al ve üzerlerinde isimleri yazılı şahıslara teslim et. Bunlar nedir, diye sorarlarsa onlara, “Ağabeyim talebelik yıllarında sizin mevlidinizde Kur’ân okuduğu için o zaman bir miktar para vermişsiniz, işte odur.’ dersin.”

O günler Hocaefendi, zaruri ihtiyaçlarını karşılamak için bazen Kur’ân okuma karşılığında kendine verilen parayı almak zorunda kalmıştı. Akabinde, “Dine hizmet karşılığında ücret almamalıyım.” diyerek azimet yolunu tercih ettiğinden imkân bulduğu ilk anda bu paraları sahiplerine iade etmişti.

Hatta aradan yıllar geçmiş olmasına rağmen merhum babasının Hasankale’nin köylerinde (Ügimi, Alvar, Çiçekli...) yedi sekiz yıla yakın yaptığı imamlık vazifesine karşılık köylülerin verdikleri bu payları unutmamış, babasının bile dine olan hizmetinin Allah katında ‘halisan lillah’ (Allah için) olması ümidiyle, kitap teliflerinden kendine takdir edilen gelirinden yakınları vasıtasıyla o köylerin umumi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere köy aza heyetlerine para göndererek merhum babasına vefasını göstermiştir.

Dertçeker²¹²

Kimse sormaz derdini, Herkes açar derdini, Şu âlemin derdini, Sen çekersin Dertçeker...

Derde deva olmak için yola çıkıp, derdin kendisi olanlar için de dertlenmek varmış kaderde! Bu dert de sana düştü Dertçekerim! Gözü yaşlım! Sinesi dağlım! Gül-ü Muhammedî’nin dertli bülbülü... Ateş nereye düşerse düşsün, seni yakardı zaten! İftiranın ve hakaretin yanardağ olup sana boşalacağı günler de varmış kaderde... Lütfolundukları zamanda yaratılmış olmakla gurur duyduğumuz ihsanlar hususunda siygaya çekilmek de varmış... Gözbebeklerimize kara delik denileceği günleri görmek de varmış...

Türk okulları muhsenâtımızdı bizim... Türkçe Olimpiyatları Aişe’ndi senin... Kaderde ifk imtihanı da varmış...

Dertçekerim! Gözyaşı silenim! Sinelere inşirah verenim! Yetim bıraktığın kürsüler suskun şimdi... Meydanlarda hatiplik taslayan hattaplar dolaşiyor, dilleri balta! Sohbet-i Cânan’ın yerini sohbet-i nâdan almış, lisanlar sünnetsiz! Ah, Dertçekerim! Bunun on katını çekmeye hazırım diyorsun ya hâlâ! Başkasının günahına ağlayanım! Kendileri için ağladıkların, kendi günahlarını sana yıkmaya kalkıştılar şimdi... Ah, ben bu derdi nasıl çekerim? Ah, hüznümü ve dağınıklığımı ancak Allah’a şikâyet ederim!

Sen sustuğun için ben de susayım Dertçekerim! Senin gibi yutkunayım sessiz çığlıklarımı... Değil mi ki birlikte ahdetmiştik, “gönül verdiğimiz dava uğrunda kandan-irinden deryaları geçip gitmeye azimli ve kararlı” olmaya; “müesseselerimiz yıkılıp plânlarımız bozulduğu ve birliğimiz dağılıp kuvvetlerimiz târumâr olduğunda fevkalâde inançlı ve ümitli” kalmaya; “önümüzü kesen cehennemden çukurlar dahi olsa, geçilebileceğine inanmış ve himmetli” olmaya; ve gün gelip haklı haksızdan, suçlu suçsuzdan fark olduğunda “geçtiğimiz bu şeylerin hiçbirini bir daha hatırıma getirmeyecek kadar da gönül eri ve hasbî olmaya.”

Derdini sevdiğim Hocam! Bu dert paylaşmakla azalmaz, biliyorum. Omuzlarım zayıf, çekemem senin çektiğin derdi, ama çekilmem de geri; altında şerefle ezilir giderim...

*Benim Hocam dertlidir,
Dertsizliği dert bilir,
Ümmetin dertlerini,
Tesbih yapar Dertçeker...*

“Sen tohum at, git; kim hasat ederse etsin.”

(Fethullah Gülen)

Cevherin Değerini Ancak Ehli Anlar

Muhterem Hocaefendi, kıymetli araştırmacı-yazar, emekli Albay Şefik Can Bey’in “Mevlânâ, Hayatı, Şahsiyeti ve Fikirleri” adlı eserinin İngilizce tercümesi için bir takdim yazmıştı.²¹³

Merhum Şefik Can, Hocaefendi’nin Hazreti Mevlâna’ya dair yazdıklarını büyük bir takdirle karşılar. Hizmetinde bulunan asistanı Nur Artıran Hanımefendi’den bu takdirlerinin Hocaefendi’ye iletilmesini ister. Bunun üzerine Hanımefendi, Hocaefendi’ye iletmek üzere şu mektubu yazar:

“ ...

Efendi Hazretleri'nin yazmak lütfunda bulunduğu birkaç sayfalık takdim yazısını aldım. Size çok teşekkür ederim. Bu çok değerli yazıyı büyük bir heyecanla hocama okudum, hayranlık dolu sözlerini, o anki coşkun duygu ve düşüncelerini sizlere de arz ederek paylaşmak istiyorum: 'Senelerden beri bu memlekette birçok manevî büyük gibi yanlış anlaşılan, Hazreti Mevlânâ ve eserlerine kendimi verdim. Hazreti Pîr hakkında gerek Türkçe, gerek yabancı dillerle yazılmış birçok kitabı inceledim, okudum. Fakat Efendi Hazretleri'nin bu birkaç sayfaya sığdırdığı Hazreti Mevlânâ hakkında görüşlerini, onun İlâhî aşkını ve Muhammedî sevgisini, büyük bir veli olduğunu, bu kadar güzel tavsif eden bir yazıyı hiçbir kitapta görmedim. Bu çok değerli yazı karşısında Hazreti Mevlânâ hakkında kendi yazdıklarımın utandım. Benim âcizane, naçizane kaleme aldığım Mevlânâ kitabı, Efendi Hazretleri'nin yazmış olduğu bu derin mânâlı birkaç sayfalık yazının karşısında silindi, yok oldu. Efendi Hazretleri'nin İngilizce tercümeyle bu takdim yazısını yazması beni çok duygulandırdı. Ben bu şerefe nail olacak bir insan mıydım? Şaşırdım kaldım. Beni bu şerefe nail ettiği için Allah'a şükrediyorum. Tükenmek üzere olan doksan beş senelik ömrümün, o büyük zâtı görmek, ayaklarına yüzümü sürmek için biraz daha uzamasını Hak'tan niyaz ediyorum. Eğer benim ömrüm vefa etmezse, sana vasiyet ediyorum; sen git benim yerime o büyük zâtın ayaklarına yüzünü sür. İnsan sevgisinde en üst dereceye varan o büyük zât, o insan-ı kâmil, zamanımızın yaşayan Mevlânâ'sıdır. Bu sebeple onun karşısında saygıyla eğilir, onu selâmlarım.'

Yabancı Entelektüellerin Gözüyle Hocaefendi

Fethullah Gülen Hocaefendi ve fikirleri üzerine bugüne kadar yurt içi ve yurt dışı onlarca sempozyum, panel vb. organizasyon yapıldı. Yüzlerce ilim ve düşünce adamı fikirlerini beyan etti. Bunların hepsini bu sınırlı sayfalara sığdırmamız mümkün olmadığı için örnek olarak birkaç kişinin görüşlerini vermekle iktifa edeceğiz:

Prof. Dr. Philip Clayton²¹⁴

Fethullah Gülen Beyefendi'den önce hiçbir şahıs, Peygamber'in öğretilerinin

çekici yüzünü bütün bir Batı dünyasına bu şekilde temsil edememiştir. Anlatanlar olmuştur elbet ama bunları fiiliyata geçiren bir imam, kendisi de bir sufi, bir düşünür olmamıştır.

Gülen Beyefendi'nin öncelikli olarak eğitime yatırım yapmış olması, 160'ı aşkın ülkede okulların açılmasında bir ilham kaynağı olmuş olması bende hayranlık uyandırıyor. Böylelikle, Peygamber yolunun yolcuları olarak, Müslümanlar dünyanın her bir ülkesinde bir liderlik konumuna gelmiş oluyor, Peygamber'in öğrettiklerini 21. yüzyıla taşımış oluyor ve günümüz dünyasına uyarlamış oluyor.

Bunu da günümüz bilimine, siyasetine, ekonomisine, dinlerine ve daha bir sürü alana olan bilgisiyle yapıyor. Eğitim, İslâmiyet'i 21. yüzyılın içine taşıyan bir geçiş yeri, bir kapı vazifesi görüyor. Gülen Beyefendi de bunu projesinin merkez noktası yapmış bulunuyor.

Yeryüzündeki başka hiçbir toplumsal hareket, Hizmet hareketi kadar evrensel boyutlara ulaşamamıştır.

Alexei Smith²¹⁵

Fethullah Gülen Beyefendi'nin, bir öğretmen ile bir eğitimci arasında yapmış olduğu ayrımı çok takdir ediyorum. Herkesin bir şeyler öğretebileceğini fakat gerçek eğitimcilerin sayılarının çok sınırlı olduğunu belirttiğini birkaç kitabında okumuştum. İyi eğitimci, öğrencileri için bir rehber olur, onlarla güzel zaman geçirir ve öğrencilerini, yalnızca öğrendiklerini bir papağan misali geri saymaktan ziyade, kişiliklerini ve değerlerini de geliştirmeleri için uğraşır. Bunların hepsini, ziyaret ettiğim Hizmet okullarında bizzat tecrübe ettim.

Prof. Dr. Abdülmecid Bilabid²¹⁶

Aslında Fethullah Gülen Hocaefendi yalnız Türkiye için değil, İslâm dünyası için de önemli bir ilim adamıdır. Başka bir deyişle o, İslâm dünyasının ve genel olarak insanlığın ortak bir değeridir.

Hocaefendi, Allah'a kulluk şuuruyla yaşamış, hayatını hakka ve hakikate, tebliğ ve irşada vakfetmiş ümmetin derdiyle dertlenen adanmış bir mefkûre insanıdır.

Prof. Dr. Jihad Türk²¹⁷

Fethullah Gülen ve Hizmet Hareketi'nin, İslâmiyet'i temsil mahiyetinde çizmiş oldukları tablonun, inancın hakiki bir şekilde dışa yansımaları olduğunu düşünüyorum.

Prof. Dr. Muhammed Kemal İman²¹⁸

Hizmet Hareketi'nde ve Fethullah Gülen Hocaefendi de beni ve İslâm dünyasından birçok ilim ve fikir adamını etkileyen en önemli konulardan birisi gerçekleştirilen bütün faaliyetlerin İslâm'ın birinci kaynağı olan Kur'ân'ı referans almasıdır.

Fethullah Gülen Hocaefendi âdeta Kur'ân ikliminden yaşadığımız dünyaya bir kapı aralıyor. Nebvî hareket metodunu temel alarak insanın ruhuna, gönlüne hitap ediyor.

“Vazifelerini ücrete bağlayanlar asla ıslahçı olamazlar.” (Fethullah Gülen)

Farklı Karakter Özellikleriyle Hocaefendi

Hocaefendi, yaratılıştan enerjik, çok hareketli, izzet sahibi, cesur ve gözü pek, nizam ve intizam taraftarı, fevkalâde hassas, ayrıca çok ciddî bir tarih şuuruna sahip bir kişiliğe sahiptir.

Bunun yanı sıra o, ailevî karakteri içinde yakınlarına oldukça bağlı, son derece hassas, her varlığa karşı sevgi dolu ve “Sonbaharda bir yaprağın dalından kopup düştüğünü görsem, kolum kopmuş kadar acı duyarım.” diyecek, bir çukura düşmüş karıncayı çıkarmak için yarım saat uğraşacak, namaz esnasında ilâhî huzurla tam konsantre olduğu esnada bile bir çocuğun ağlamasını işitse içine bayılma gelecek derecede şefkatli ve merhametlidir.

Tevazu, Hocaefendi'nin şahsiyetinin en bariz vasıflarındandır. Liderlik, önde olmak gibi dünyevî sevdalardan fersah fersah uzak bu “derviş profili”, onda kendini unutmaya veya çok kullandığı tabirle, “sıfırlama” şeklinde ortaya çıkar. Elini öpmek isteyenlere izin vermez; kendisine gösterilen saygı ve itibardan olabildiğince rahatsız olur. İnsanların, karşısında tabîî olmalarını arzu eder; sunilikten, olduğundan başka görünme tavırlarından, kalbde olmayanı dille

söylemekten nefret eder. Kibar ve ölçülü tavırlardan her zaman hoşlansa da bunlar, bir insanın artık tabiatı hâline gelmişse hoşlanır. Buna karşılık, kaba fakat samimi söz ve tavırlardan da incinmez. Kendisine bir başarı veya hizmet isnadından, bir toplulukta öne çıkarılmaktan büyük rahatsızlık duyar ve kendinden önceki büyük insanların vefalı bir tâbisi olarak kalmayı her zaman tercih eder.

Gerek sorulan sorulara cevap verirken, gerekse bir konuda konuşur veya hatırlatmada bulunurken, malûmat satma, kendini peyleme gibi duygulardan nefret ettiği gibi, kendisi de, sorunun aydınlığa kavuşması kadar, irşadı esas ve dolayısıyla muhatabı dikkate alır.

Fethullah Gülen, insanlarda gördüğü hataları hatırlatmak ve düzeltmek için daha çok ortaya konuşur ve bundan herkesin nasibini almasını arzular. Kişilerin hatalarını yüzlerine vurmaz. Fakat hatasının yüzüne söylenmesinden memnun olacak, en azından rahatsız olmayacak insanlara, bunları usulünce söyleyebilir.

Fethullah Gülen, gerek arkadaşlarına, gerekse kullandığı eşyaya, kısa süreli bile olsa kaldığı yere, kısaca kendisiyle teması olan her şeye karşı vefalıdır.

Hocaefendi, oldukça cömerttir. Fazla elbise, gömlek, çorap, kazak, pardösü gibi giyeceklerini hemen hediye eder. Bunun dışında, bir insanda beğendiği bir hâl, Allah yolunda hizmet adına ihlâs ve samimiyet temelinde bir başarı, duygu ve düşüncede bir iç açıcılık görse, o zaman da bunu farklı hediyelerle ödüllendirir. Gülen, hediye verdiği gibi hediye de kabul eder; verilen hediyeleri ise çok defa karşılıksız bırakmaz.

Hocaefendi'nin Entelektüel Birikimi

Hocaefendi'nin baba ocağında başlayan tahsili, Erzurum'da devam etti. Yine evinde başlayıp, Muhammed Lütfi Efendi'nin dizi dibinde devam eden manevî eğitimi, dinî tahsili gibi, ömrü boyunca hiç kesilmedi. Tahsil çağlarında tanıdığı Risale-i Nurlar da buna belli bir katkıda bulundu. Neticede, Yaraticının hamuruna koyduğu istidatları, çağa uygun bir denge içinde gelişmeye durdu. İlkokulda başlayan modern eğitimini, bilhassa fen, felsefe, edebiyat ve tarih gibi alanlarda kendisi devam ettirdi.

Hocaefendi, çok okuyan bir insandır. Okumasına mâni olacak herhangi bir durum yoksa günde ortalama 150-200 sayfa okur. Çocukluğunda Peygamber Efendimiz'in hayatı ve Sahabe menkıbeleriyle başlayan okuma hayatı, sonraki yıllarda ilmî, fikrî, felsefî kitaplarla devam etmiş, bu arada Doğu klasiklerinin yanı sıra, askerde bir komutanının tavsiyesi üzerine, hemen hemen önemli bütün Batı klasiklerini de okumuştur. O, Mevlâna, Sâdî, Hâfız, Molla Câmî, Firdevsî, Enverî gibi Doğu klasiklerinin üstadlarını nasıl okumuş ve tanıyorsa, Shakespeare'i, Balzac'ı, Voltaire'i, Rousseau'yu, Kant'ı, Zola'yı, Goethe'yi, Camus'yu, Sartre'ı da öyle tanır. Bunlardan başka, Bernard Russel'i, Pushkin'i, Tolstoy'u ve daha başkalarını da bilir. Yine, sohbet ve yazılarında zaman zaman Bacon'ın Mantık'ından Russel'in Nazarî Mantık'ına, Pascal'dan Hegel'in Diyalektiğine, Dante'nin İlahî Komedyası'ndan Picasso'daki obje-süje ilişkisine kadar çok değişik referanslara atıflarda bulunur.

Türk edebiyatından ise Fuzuli, Baki, Nef'î, Şeyh Galip, Leyla Hanım gibi klasik edebiyatımızın devlerinin yanı sıra, Yahya Kemal, Necip Fazıl, Mehmet Akif Ersoy, Sezai Karakoç başta olmak üzere, Namık Kemal, Şinasi, Tevfik Fikret gibi bilhassa önde gelen şair ve yazarları iyi tanır.

Fethullah Gülen'in ana yoğunlaşma sahası İslâmî ilimler olduğundan, daha çok Kur'ân'ın anlamı, tefsiri, belâğatı, nükteleri, hadis-i şerifler ve yorumları, Allah marifeti, kalb hâlleri ve İslâmî yaşantı üzerinde durur ve bu sahalarda sohbeti tercih eder. Bununla birlikte, başta edebiyat olmak üzere, musikî gibi güzel sanatlardan da hoşlandığı için bu sahalarda da sohbeti sever.

Fethullah Gülen, başka işleri mâni olmadığı sürece, hemen her gün değişik ilim dallarında insanlarla mütalâada bulunur, çalışır, okur. Bir Ramazan ayında, bazı arkadaşlarıyla, İslâm hadis külliyyatının en geniş olan ve 46.000'den fazla hadis ihtiva eden Ali el-Müttakî'nin 16 ciltlik Kenzü'l-Ummâl adlı eserini baştan sona mütalâa etmişlerdir. Bunun gibi, aynı yoğunlukta olmasa da İslâm fıkhi, tefsir, tasavvuf ve belagat külliyyatının bazı önemli eserlerini de, bazılarını birkaç defa olmak üzere okumuş ve müzakere etmişlerdir.

“Mümin övülmeyi sövülme gibi görmelidir.”

(Fethullah Gülen)

Hülasa

1. Fethullah Gülen Hocaefendi'nin manevî ve fikrî formasyonunda medrese ve tekyenin önemli bir yeri vardır.
2. Hocaefendi, düşünceleri ve aksiyonuyla İslâm geleneğinde çok farklı bir konuma sahiptir.
3. Hocaefendi hem nazari hem de pratik açıdan her zaman Kur'ân ve Sünnet'in ölçüleriyle hareket eder.
4. Hocaefendi, hem yazılı hem de görsel ve sesli eserleriyle çok zengin bir miras bırakmıştır. Bizlere düşen vazife de bu hazinenin farkında olmak ve onu gereğince kullanabilmektir.

DUA

*Allah'ım! Bizi, anne-babamızı, meşâyihimizi,
üstadımızı, rehberimizi, arkadaşlarımızı, sevdiklerimizi, yakınlarımızı,
toplum ve milletimizi, kardeşlerimizi, üzerimizde herhangi bir hakkı olanları
ve bütün ümmet-i Muhammed'i mağfiret buyur.*

İlgili Kaynaklar

Yazılı Kaynaklar

1. Bir Portre Denemesi (*Geçmişten Geleceğe Köprü*), Ali Ünal, Işık Yayınları
2. Himmeti Milleti Olan İnsan M. Fethullah Gülen, Ertuğrul Hikmet, Işık Yayınları
3. İbretlik Hatıralar (*M. Fethullah Gülen'in Dünyasına Ayna*), Osman Şimşek, Işık Yayınları
4. Bir Âlim Portresi M. Fethullah Gülen, Prof. Dr. Hamza Aktan, Nil Yayınları
5. Gurbetteki Öğretmen M. Fethullah Gülen, Murat Alptekin, Muştu Yayınları
6. İnkisar (*Hocaefendi'nin Nezaketi*, s.366-368), Osman Şimşek, Işık Yayınları
7. İnkisar (*Oruç Tutmazsam Zaten Ölüyorum*, s. 446-448), Osman Şimşek, Işık Yayınları
8. [Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Bilinmeyen Bir Yönü: Ders ve Tedris Metodu](#) 1-2, Ergün Çapan-Cemal Türk, Yeni Ümit Dergisi, sayı: 89-90

9. Ayrıca <http://fgulen.com/tr/fethullah-gulen-kimdir/gulen-hakkinda/fethullah-gulen-hakkinda-yazilan-kitaplar> adresinden Hocaefendi hakkında yazılan eserlere bakılabilir.

Sesli ve Görüntülü Kaynaklar

1. Fethullah Gülen Belgeseli-1: Ümit Yolcusu (<http://fgulen.com/tr/fethullah-gulen-kimdir/gulen-hakkinda/fethullah-gulen-belgeseli/15450-fethullah-gulen-belgeseli-1-umit-yolcusu>)
2. Fethullah Gülen Belgeseli-2: Sevgi Okulları (<http://fgulen.com/tr/fethullah-gulen-kimdir/gulen-hakkinda/fethullah-gulen-belgeseli/15449-fethullah-gulen-belgeseli-2-sevgi-okullari>)
3. Fethullah Gülen Belgeseli-3: Hoşgörü ve Diyalog (<http://fgulen.com/tr/fethullah-gulen-kimdir/gulen-hakkinda/fethullah-gulen-belgeseli/15448-fethullah-gulen-belgeseli-3-hosgoru-ve-diyalog>)

²⁰³ Hekimoğlu İsmail

²⁰⁴ Babası, Gülen'i doğduğu yıl nüfusa kaydettirmek üzere Hasankale'ye gitmişti. Ancak tek parti iktidarının hüküm sürdüğü o yıllarda nüfus memuru, "Ben bu ismi kaydetmem." deyince babası kızarak nüfus kaydını yapmadan köye geri geldi. Bir süre sonra Ramiz Gülen köyde ihtiyar heyetine seçildi. Köy muhtarı hemen hemen bütün işleri ona devretmişti. Ramiz Bey, köy karakolunun başçavuşuyla birlikte 1942'de yeniden Hasankale'ye nüfus idaresine gitti. Bu sefer iki oğlunu kaydedecekti. Sıbgatullah, ağabeyi Fethullah Gülen'den 2,5 yıl sonra dünyaya gelmişti.

Başçavuş, "Bu isimleri bu şekilde kaydedeceksin" diye sert çıkıp oradan ayrıldıktan sonra nüfus memuru ikisini de kaydetmeye başladı. Ancak her iki kayıta da yanlışlıklar yaptı. Babasının ismini "Muhammed Fethullah" olarak koyduğu Fethullah Gülen'in ismini "Muhammed" olmadan, doğum tarihini de 1938 yerine 1942 olarak; kardeşi Sıbgatullah'ı ise 1942 doğumlu ve Seyfullah ismiyle kaydetti.

Böylece Fethullah Gülen, 1938 doğumlu olmasına rağmen nüfus kaydında 1942 olarak yer aldı.

Edirne'de memuriyete girişi sırasında ise mahkeme kararıyla yaşı 1 yıl büyütülünce resmi olarak doğum yılı 1941 olarak kayda geçti.

²⁰⁵ Merhume annesi Refia Gülen

²⁰⁶ Prof. Dr. Suat Yıldırım. Kendisi belli bir dönem Edirne müftülüğü yapmış ve bu zaman zarfında Hocaefendi ile aynı evde kalmışlardır.

²⁰⁷ Hocaefendi'nin medrese arkadaşı Hatem Hoca.

²⁰⁸ Molla Kaya (medrese arkadaşı)

²⁰⁹ Cahit Erdoğan. 1933 Denizli'de doğan Cahit Erdoğan, iman ve Kur'an'a hizmetleri yüzünden subaylıktan atılmıştı. Kur'an hizmetinin neşriyatında kıymetli emekleri geçen, bu uğurda hapislerde yatan ve servetiyle büyük hayırlara vesile olan merhum, dostlarının gönüllerinde "Tuzcu Cahit" adıyla yer etmişti.

²¹⁰ Muharrem Kalyoncu

²¹¹ Hüseyin Top. Hocaefendi'nin akrabası. Edirne'de kendisine sahip çıkan ve yol gösteren kişi.

²¹² Kerim Balcı'nın 14.03.2014 tarihinde Hocaefendi'ye hitaben yazdığı köşe yazısı.

²¹³ Bu yazı Yağmur dergisinin 22. Sayısında *Mevlânâ Celâleddîn er-Rûmî* başlığıyla yayımlanmıştır. Aynı

zamanda Beyan kitabında da mevcuttur.

²¹⁴ Claremont Üniversitesi Din Bilimleri Fakültesi'nde ders vermektedir. Bilim-din ilişkisi, dinler arası diyalog, karşılaştırmalı din bilimi ve din felsefesi alanlarında çalışmalar yapıyor.

²¹⁵ Los Angeles Katolik Başpiskoposluğu Başkan Yardımcısı'dır. Başpiskoposluğun Rahipler ve Dinler Arası Çalışmalar Derneği'nde çalıştı. Beş yıl Güney Kaliforniya Dinlerarası Konsey başkanlığını yaptı ve 2007 yılında Valley Dinlerarası Konseyi tarafından "Dini Liderlik Ödülü" ne layık görüldü.

²¹⁶ Birinci Muhammed Üniversitesi Öğretim Üyesi/ Fas

²¹⁷ Claremont Lincoln Üniversitesi Yönetim Kurulu üyesidir. Müslüman bilim adamı ve dinî liderleri eğiten Beyan Claremont Enstitüsü'nün başkanıdır. İslâm hukuku, Amerika'daki Müslüman toplumu, Dinler arası diyalog ve İslâmî Reform Hareketleri üzerine çalışmalar yapıyor.

²¹⁸ İskenderiye Üniversitesi / Mısır